

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З МАТЕРІАЛЬНИМИ ЗАПАСАМИ

На сучасному етапі соціально-економічний стан в Україні характеризується низкою негативних явищ, серед яких важливе місце займає зростання економічної злочинності. Ситуація, що нас оточує, обумовлює необхідне підвищення якості роботи органів, що займаються правоохоронною діяльністю. Дуже часто вони стикаються з криміналізацією фінансових відносин і незабезпеченістю належного контролю за основною економічною діяльністю господарюючих суб'єктів.

Складне становище в Україні посилюється зниженням ефективності роботи правоохоронних органів, які займаються розкриттям і розслідуванням економічних злочинів. Однією із причин цього є те, що вони не використовують в своїй практичній діяльності певного комплексу спеціальних заходів. В межах цієї проблеми особливе значення набуває ознайомлення працівників правоохоронних органів спеціальними економічними знаннями, які властиві судово-економічній експертизі, складність і важливість якої зобов'язала слідчого та суддю не лише своєчасно призначити і правильно ставити питання перед експертом, але і уміти визначати, і використовувати його висновок, який є одним з джерел доказів у справі.

Судовою експертизою називають дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять дані про обставини справи, які перебувають у розпорядженні органів досудового розслідування чи суду[1].

В сучасних умовах зростає роль раціонального використання матеріально виробничих запасів, тому потрібно особливо контролювати збереження матеріалів, які, найчастіше можуть підлягати розкраданню.

Чому ж саме дослідження операцій з матеріальними запасами є одним із найпоширеніших серед експертно-економічних досліджень?

Насамперед, це пояснюється тим, що порушення та зловживання, які пов'язані з розкраданням матеріальних запасів зустрічаються на практиці досить часто. Вагома кількість таких порушень виникають через необгрунтоване і неправомірне списання нестач матеріалів, а

також через неправильне відображення відповідних операцій в обліку.

Тому в ході проведення експертного дослідження доцільно формувати наступні групи завдань:

- встановлення обґрунтованості оприбуткування і списання товарно-матеріальних цінностей;
- встановлення наявності чи відсутності матеріальних цінностей;
- визначення введення бухгалтерського обліку, звітності та організації контролю;
- документальне оформлення операцій реалізації та списання ТМЦ;
- встановлення кола осіб у підзвіті яких перебувають ТМЦ.

Основним джерелом інформації, наданої експерту є матеріали проведених інвентаризацій[3].

При дослідженні даних інвентаризації експерт з'ясовує:

- детальні характеристики її проведення;
- присутність під час перевірки матеріально-відповідальної особи, а також фахівця, який достатньо знає особливості обліку і зберігання запасів, перебуваючи у складі інвентаризаційної комісії;
- питання, які характеризують наявність залишків і нестач матеріальних цінностей;
- правильність розрахування збитку, пов'язаного із нестачами матеріальних запасів тощо.

Під час перевірки правильності оформлення акта інвентаризації, експерт має впевнитись у тому, що до початку проведення інвентаризації відповідальна особа заповнила розписку про те, що всі прибуткові і видаткові документи включенні нею у звіти і здані в бухгалтерію, також всі запаси, які надійшли на склад оприбутковані, а ті що вибули списані на витрати.

Об'єктами, які використовують при проведенні експертизи є видаткові та прибуткові накладні, нагромаджувальні відомості, картки складського обліку, звіт матеріально-відповідальної особи, документи про списання природних втрат.

При проведенні дослідження з матеріальними запасами беруться до уваги такі методи як співставлення, формальна перевірка, арифметична перевірка, зіставлення документів, зустрічна перевірка, запит, усне опитування, і метод документальної перевірки.

На завершальному етапі проведення експертного дослідження операцій з матеріальними запасами, експертом складається експертний висновок.

Характеристика висновку експертної особи полягає в тому, що за допомогою цього документи, який підтверджує докази, органи попереднього слідства та суд будуть мати можливість використовувати в процесі встановлення правдивих актів у справі користуватись відповідними матеріалами, отримані фахівцями з бухгалтерського обліку, для з'ясування і пояснення тих або інших суттєвих фактів пов'язаних із справою [4].

Отже, експертне дослідження є важливим доказовим засобом у всіх процесуальних галузях права.

Порядок проведення експертизи операцій з матеріальними запасами, починається з дня, коли було винесено постанову судом або слідчим та закінчується етапом складанням висновку експерта за основними матеріалами справи [2].

Тобто, характерною особливістю судово-економічного експертного дослідження на відміну від інших господарських операцій є використання остаточних результатів фактичної перевірки (яка може бути проведена методами інвентаризації, контрольного запуску сировини і матеріалів у процес виробництва, контрольних замірів, лабораторного аналізу, огляду і обстеження, отримання пояснювальних записок від матеріально відповідальних осіб, запитів щодо реального змісту здійснених господарських операцій). Для початку дана ситуація зумовлена досягненням цілей ефективного і всеохоплюючого дослідження облікових і економічних даних, яка можлива лише при детальній перевірці відповідності змісту документів реально досконалим господарськими операціями з матеріальними запасами.

Література

1. Закон України «Про судову експертизу» (зі змінами та доповненнями) від 25.02.1994 № 4038-ХІІ.
2. Мумінова-Савіна Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 202с.
3. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи./Луцьк.нац.техн.ун-т. – К.: Центр учбової літератури, 2013.- 688с.
4. Судова бухгалтерія: підручник/ В. М. Глібко, О. П. Бушан; Мін-во освіти і науки України. – 2-е вид. переробл. і допов.. – Х.: Право, 2011. – 192 с. – ISBN 978-966-458-192-6.